

Đó là chuyến đi tôi đã chờ 10 năm mới có thể thực hiện, và để có thể nhập điểm đến vào cho Google Maps dẫn đường cũng là một quá trình gian nan khác.

Khi mới 15 - 16 tuổi, tôi đã đọc về hoàng hậu cuối cùng trong lịch sử phong kiến Việt Nam, và đặc biệt ám ảnh việc bà chọn sống ẩn dật và qua đời một cách lặng lẽ ở Chabrignac - một ngôi làng hẻo lánh ở cách đất mẹ hơn mười nghìn cây số. Sự tò mò và ước muốn một lần đặt chân đến ngôi làng miền Trung nước Pháp ấy, tận mắt chứng kiến ngôi nhà bà đã sống yên ả xa lánh thế sự những năm cuối đời và thăm mộ bà cứ dần hình thành và lớn dần trong tôi những năm sau đó.

Tưởng đã có thể thực hiện ước muốn khi tôi được học bổng thạc sĩ của Chính phủ Pháp cách đây 10 năm. Đã đặt được chân tới Pháp rồi mà không tranh thủ để đi thăm được bà thì kém quá. Nhưng việc đến thăm được làng Chabrignac thực sự không đơn giản như tôi nghĩ.

Khi lên kế hoạch đến làng Chabrignac vào mùa hè năm học đầu tiên ở Pháp, tôi mới nhận ra Nam Phương hoàng hậu phải thật sự muốn xa lánh khỏi những nhiễu nhương thời cuộc đến mức nào mới chọn đến đó. Dù thời điểm năm 2013 giao thông công cộng của nước Pháp tưởng chừng đã chạm đến mọi hang cùng ngõ hẻm, tôi vẫn không tài nào tìm được cách để đến làng bằng phương tiện công cộng.

Những đàn gia súc nhón nhơ ăn cỏ dọc bên đường đến làng Chabrignac

Những thông tin mà tôi tìm được về làng ở thời điểm đó cũng chỉ từ những chuyến thăm hiếm hoi của người Việt đến đó bằng xe hơi từ đầu những năm 2000. Và trong những thông tin này, vị trí địa điểm của mộ bà cũng như nhà của bà hiện lên rất mơ hồ. Phần vì những người đi năm đó đã quá khó khăn vất vả hỏi đường để có thể đến được đó, một phần có lẽ vì công nghệ chưa đủ phát triển thời điểm đó nên họ cũng

không thể lưu lại thông tin địa chỉ một cách rõ ràng để những người sau có thể tiếp cận dễ hơn.

Vậy là đến khi học xong, rời Pháp để chuyển đến sống và làm việc ở Bắc Âu, tôi vẫn chưa thể tìm thăm Nam Phương hoàng hậu. Cho đến gần đây, khi cuối cùng cũng có được bằng lái xe ô tô ở châu Âu, tôi nghĩ nếu có dịp quay lại Pháp thì cơ hội để đến thăm bà đã rõ ràng hơn rất nhiều. Rồi cơ hội đến thật. Cuối tháng 3-2022, tôi có chuyến công tác đến Paris. Từ thủ đô tới làng Chabrignac tốn gần 5 giờ lái xe, cũng không gần, nhưng tôi biết đây là khoảng cách gần nhất có thể mà tôi có từ trước tới giờ để hiện thực hóa ước muốn của mình.

Một tháng trước chuyến công tác, tôi dành nhiều đêm liền tìm hiểu các thông tin trên mạng để hy vọng định vị được vị trí mộ và nhà của bà một cách chính xác hơn hòng rút ngắn thời gian tìm kiếm khi đến đó.

Năm 2022, có vẻ đã có nhiều người Việt hơn đến được làng Chabrignac để thăm mộ và nhà Nam Phương hoàng hậu. Địa chỉ nghĩa trang và thậm chí mộ của bà giờ đã có thể dễ dàng được định vị trên Google Maps. Tuy nhiên, địa chỉ nhà của bà vẫn thực sự là một ẩn số.

Rất nhiều bài viết trên mạng, video trên YouTube chia sẻ về hành trình tìm đến nhà bà đều nói việc tìm nhà bà rất khó khăn, phải hỏi thăm rất nhiều người dân địa phương. Nên trong các bài chia sẻ, thứ tôi tìm được chỉ là các hình ảnh của nhà bà khi những người trước đã tìm được và chụp lại. Có lẽ việc tìm được nhà bà quá khó

khăn nên khi tìm được họ quá đổi vui mừng mà quên kiểm tra địa chỉ hay đánh dấu lại trên Google Maps?

Tôi vẫn mò mẫm tìm nhà của bà trên Google Maps dựa trên chế độ Street View, dựa trên hai manh mối đã xác thực: nhà bà có tên là Domaine de la Perche (tạm dịch là Biệt thự hoa đào) và một số hình ảnh về căn nhà có trên mạng. Đầu tiên, tôi phát hiện làng Chabignac có một trục đường khá dài tên là La Perche; theo logic, xác suất nhà bà nằm trên trục đường này là rất cao.

Vậy là tôi đã bỏ nhiều giờ đồng hồ, nhích từng vài mét trên tuyến đường La Perche trong chế độ Street View của Google Maps để tìm căn nhà có bề ngoài giống với những hình ảnh mà tôi đã tìm được. Nhưng thực sự việc này vẫn không khác gì mò kim đáy bể; tuyến đường La Perche không hề ngắn và được chia thành nhiều nhánh trên Google Maps.

Thung lũng với những ngọn đồi cỏ xanh rì, điểm xuyết những tán mạn trắng và những nông trang rải rác trước nghĩa trang làng Chabignac

Lại cần một manh mối khác. Theo một số thông tin từ một người đi thăm năm 2018, một con đường bên hông nhà bà đã được chính quyền đổi tên thành Rue de l'Impératrice (tạm dịch là đường Bà Hoàng) để ghi nhớ bà. Rất tiếc, Google Maps chưa cập nhật thông tin này trên bản đồ nên việc tìm kiếm theo tên đường này không cho kết quả.

Nán lòng là cảm giác của tôi sau nhiều đêm lần mò mà không thấy kết quả. Tôi tự nhủ thôi thì mình cũng biết tiếng và người đi cùng là vợ lại thông thạo tiếng Pháp, có gì chúng tôi lại hỏi dân làng đường đi như những người khác vậy.

Nhưng có vẻ trời không phụ lòng người. Trong một lần xem lại các hình ảnh do người đi thăm nhà bà chụp từ năm 2018, tôi thấy có một tấm hình chụp bên hông nhà bà (tức Rue de l'Impératrice) là một vách tường dài bằng đá rêu phong, bên trong là một hàng thông. Tôi nhận ra hình như mình đã thấy một tuyến đường tương tự như vậy khi mò mẫm trên Google Maps. Lúc trước tôi chỉ nghĩ bên sau vách tường này là một cánh rừng hay đất hoang gì đó, giờ nghĩ lại có thể tôi đã lướt qua nhà bà mà tôi không biết.

Một đêm đầu tháng ba, tôi lần mò lại chế độ Street View trên Google Maps để tìm tuyến đường có vách tường đó. Và voilà! Sau ba mươi lăm phút mò mẫm trên màn hình Google Maps, tôi đã tìm lại được đúng cung đường có vách tường bằng đá rêu phong, bên trong là hàng thông, sau đó là mấy tòa nhà bằng đá đồ sộ, nhìn rất giống kiến trúc nhà của bà mà tôi xem từ những bức ảnh trên mạng. Để chắc chắn, tôi lần mò dọc theo Google Maps đi qua con đường phía bên kia nhà. Và ô kìa, hình ảnh trên màn hình hiện lên mồn một cánh cổng sắt cũ kỹ, bên trên có dòng chữ "Domaine de la Perche". Tôi la lớn lên: "Tìm ra rồi".

Tọa độ chính xác của căn nhà trên Google Maps là số 4 rue de la Basse Perche. Vậy là mọi thứ đã sẵn sàng để có thể bắt đầu chuyến đi mà tôi đã nung nấu trong suốt mười năm.

Trưa 30-3, từ Paris, chúng tôi khởi hành đi Limoges, thủ phủ vùng Limosine, cách làng Chabignac hơn 100km. Tận hưởng vẻ đẹp nước Pháp một ngày đầu xuân, với những đồi cỏ cho gia súc xanh mơn mẫm trải xa tít chân trời, điểm xuyết những vạt hoa cải vàng rực đang vào độ thu hoạch, nhưng dọc đường tôi vẫn canh cánh một nỗi lo... trời mưa. Mấy ngày của chuyến đi, dự báo thời tiết mưa trên toàn nước Pháp.

Chiều muộn, chúng tôi đến Limoges trong bầu trời xám xịt, mưa tí tách. Chúng tôi lấy phòng ở gần ga, rồi ăn tối ở một nhà hàng Việt ở trung tâm Limoges. Gặp đồng hương, chủ quán nồng hậu tiếp đãi và chia sẻ câu chuyện một người Việt ly hương, trải qua nhiều vất vả cay đắng trước khi dần ổn định ở thành phố nhỏ yên ắng này. Trên đường đi thăm một người Việt sống ẩn dật rồi cô quạnh nằm lại nơi xứ người lại nghe một câu chuyện như vậy giữa một thành phố tĩnh lẻ hiu quạnh cứ làm lòng chúng tôi thấy buồn ngủi, xót xa.

Ngôi mộ của vị hoàng hậu cuối cùng của An Nam,
đậm chất Việt và khác biệt so với phần còn lại

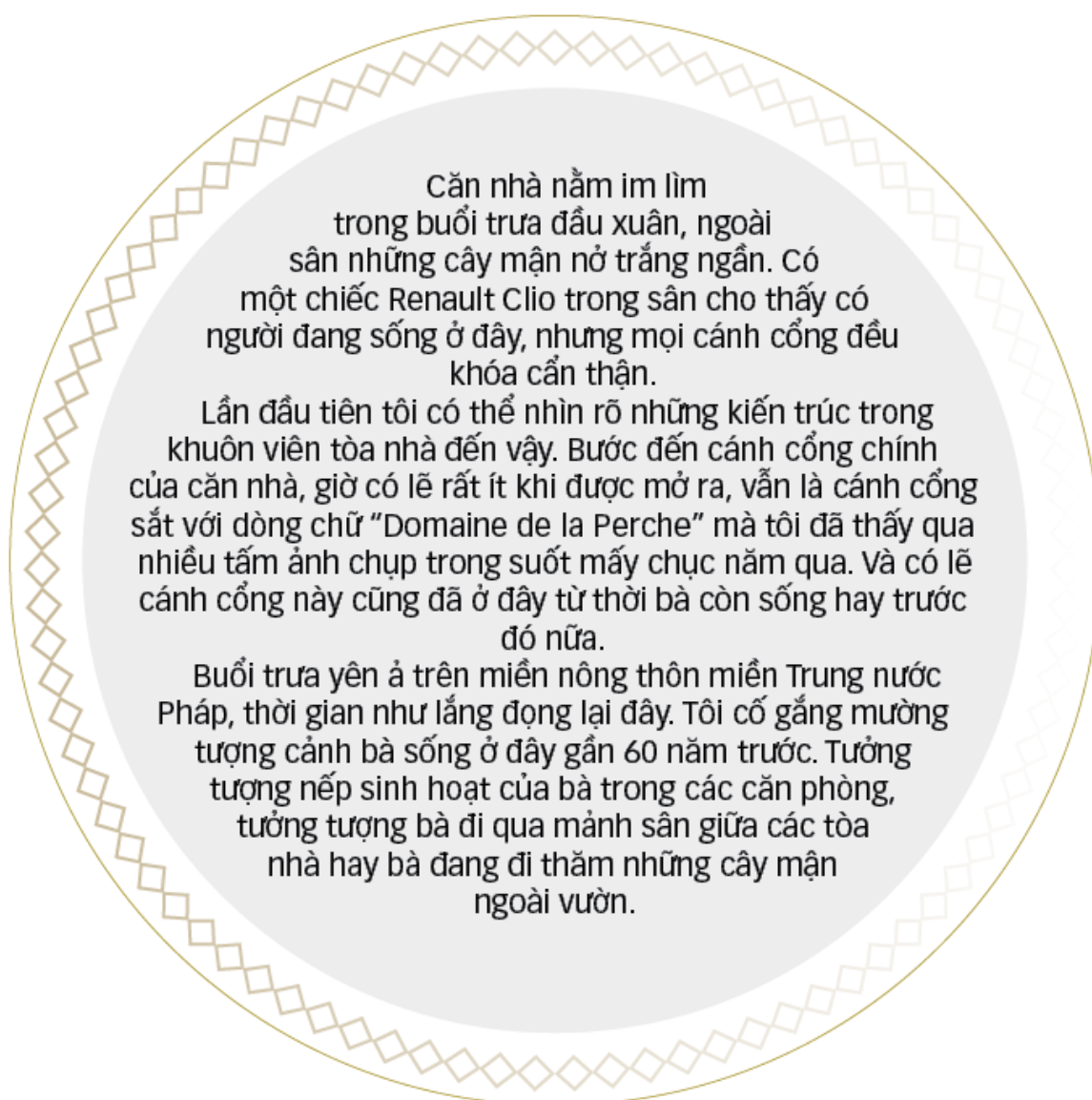
Chúng tôi đặt hoa và tưởng niệm trước mộ của Nam Phương hoàng hậu

Sáng hôm sau, chúng tôi ăn sáng với vẻ mặt ủ xù vì... bầu trời xám xịt, và mưa bắt đầu rơi ngoài cửa sổ. Nhưng may mắn thay, khi bắt đầu khởi hành đi Chambrignac, càng đi thì mây càng tan, trời càng đẹp ra và nắng bắt đầu xuất hiện. Nói như vợ tôi là: "Có khi bà biết hôm nay mình đến thăm mới vậy đó".

Vậy là chỉ còn tầm 100 cây số nữa là đến đích, cả tôi và vợ đều cảm thấy có gì đó hồi hộp trong lòng. Với tốc độ trung bình 120km/h của cao tốc bên Pháp, sau 30 phút chúng tôi đã đi hết 70 cây số. Nhưng với 30 cây số còn lại, Google Maps báo chúng tôi phải đi mất 30 - 35 phút thay vì chỉ tầm 15 phút với tốc độ hiện tại. Nhưng khi ra khỏi cao tốc, tôi mới bắt đầu hiểu vì sao.

Đường đến làng Chabrignac quanh co, khúc khuỷu ôm qua những con dốc một bên là núi, một bên là vực nên dù chất lượng mặt đường rất tốt tôi cũng hiếm khi lái vượt qua vận tốc 50km/h.

Lái trên con đường này vào năm 2022, tôi tưởng tượng ngày xưa khi bà quyết định dọn về Chambrignac để sống, việc di chuyển hẳn phải khó khăn gấp nhiều lần. Chỉ có một người thực sự quyết tâm ẩn dật mới có quyết định như vậy. Nó cũng giúp tôi có cái nhìn thông cảm với chồng và con bà, những người đã không theo bà về sống ở đây, những người mà thật ra trước giờ trong thâm tâm tôi cũng có chút trách móc. Thực sự cuộc sống ở đây quá tách biệt. Sau mười năm từ ngày tôi đến Pháp, vẫn chưa có bất kỳ phương tiện công cộng nào được quy hoạch chạy đến đây.

Nhưng không thể phủ nhận khung cảnh nơi đây, nhất là khi tôi may mắn đi vào một ngày đầu xuân và trời thương cho nắng đẹp, quá nên thơ, thoáng đạt, ngập tràn một bầu không khí ung dung, tự tại. Những cánh đồng cỏ xanh mướt trải dài bất tận trên lớp lớp những ngọn đồi, lác đác trên đó là những căn nhà bằng đá có tuổi đời có lẽ

đã hàng trăm năm - minh chứng của một vùng đất yên ả, tách biệt, có rất ít thay đổi trong nhịp sống bởi tác động của nhịp sống hối hả của thời đại. Chúng tôi đùa nhau: ừ thì bà về đây sống có hẻo lánh, có lẽ có chút bất tiện thật, nhưng với cảnh vật tựa chốn bồng lai này thì có lẽ cũng đáng.

Quá ngợ, chúng tôi dừng chân trước nghĩa trang của làng, nơi Nam Phương hoàng hậu được chôn cất. Men theo một con dốc, đẩy nhẹ cánh cổng sắt khép hờ của nghĩa trang mà tôi tin tuổi đời cũng phải hàng trăm, chúng tôi hít sâu và đặt chân vào lên nền đất nghĩa trang. Vì đã định vị được từ trước trên Google Maps, tôi nhanh chóng dẫn vợ rẽ phải, men theo hàng rào đến cuối của dãy mộ bia thứ hai, nơi ngôi mộ đậm chất Việt Nam với bức tường tổ ong, bia văn chữ Hán nằm khác biệt với phần còn lại.

Cổng chính của biệt thự Domaine de la Perche
với cánh cổng sắt có lẽ đã hàng trăm năm tuổi

Đây rồi, mười năm trời, bao lần tưởng như đành gác lại tâm nguyện này một cách đầy hối tiếc, cuối cùng tôi đã đứng đây trước mộ bà. Đây cũng là lần đầu tiên tôi ở gần một nhân vật thuộc hoàng gia triều Nguyễn đến vậy. Nhìn mộ bà sạch sẽ, có vài

chậu hoa ở trên đó, chúng tôi cũng thấy an ủi phần nào vì ít ra vẫn có người thường xuyên thăm nom, quét dọn cho nơi an nghỉ của bà.

Số 4, rue de la Basse Perche

Viếng mộ xong, chúng tôi bước ra khỏi cửa nghĩa trang, phóng tầm mắt nhìn những nông trang và những ngọn đồi thoải thoải phía đối diện, hít sâu thứ không khí trong lành của một ngôi làng trên núi. Chúng tôi gật gù: Nơi an nghỉ lưng tựa núi, mặt nhìn xuống thung lũng xanh rì có lẽ phù hợp với tâm nguyện sống ẩn dật của bà.

Vậy đó, hành trình mà
tôi thai nghén suốt mười năm. Tôi
từng nghĩ chắc có lẽ tôi sẽ rất xúc động khi
đứng đây, thực hiện được lời tự hứa với bản thân
này. Nhưng thật ra cảm xúc của tôi khi đó lại là một sự
bình lặng, thanh thản trong lòng, và có chăng là chút luyến
tiếc vương vấn.

15h, chúng tôi ra xe, bắt đầu hành trình năm tiếng về lại Paris, bỏ
Chabrignac lại sau lưng mà không biết có dịp quay lại hay không. Với
điều kiện cơ sở vật chất này, tôi thậm chí nghĩ việc một đơn vị nào của
Pháp hay Việt Nam tổ chức một tour để nhiều người Việt hơn có cơ
hội đến đây để thăm nhà và mộ bà chắc vẫn còn xa xôi lắm.
Tôi sẽ chia sẻ lại điều gì ý nghĩa nhất với mọi người từ chuyến đi
này? Có lẽ là "Số 4, rue de la Basse Perche" - địa chỉ chính xác
nhà của bà trên Google Maps. Đúng rồi, đó là thứ tốn của tôi
mười năm để theo đuổi, nghiên cứu để tìm ra. Tôi mong
rằng việc chia sẻ lại chính xác địa chỉ này sẽ giúp một
bậc hậu bối nào đó đang ấp ủ cái tâm nguyện
tương tự như tôi có lẽ dễ dàng hơn trong việc
thực hiện điều đó hơn tôi.
Đúng rồi, số 4, rue de la
Basse Perche.

Chúng tôi ra xe, thẳng tiến đến nhà bà. Theo Google Maps, chỉ tốn hai phút lái xe từ
nghĩa trang tới nhà bà. Thực sự hai phút lái xe đó trong lòng tôi vừa hồi hộp vừa rộn
ràng. Tìm thông tin mộ bà không khó, tìm nhà bà mới thực sự khó. Mười năm ấp ủ
cho chuyến đi này, thực sự cái khiến tôi tò mò không phải là mộ bà mà chính là ngôi
nhà này. Và rồi khi cách căn nhà tầm 200 mét, toàn bộ khuôn viên của nhà bà hiện ra
từ xa. Vợ tôi trầm trồ vì sự rộng lớn của cơ ngơi của bà. Quả thực, toàn bộ cơ ngơi
nhà bà có thể nói là lớn nhất làng, làm nó xứng đáng là nơi ở cuối đời của một cựu
hoàng hậu.

1 / Vườn trong khuôn viên biệt thự một ngày đầu xuân với những cây mận nở hoa trắng xóa

2 / Thung lũng với những đồi cỏ thoải thoải phía trước nhà bà

3 / Ngôi mộ của vị hoàng hậu cuối cùng của An Nam, đậm chất Việt và khác biệt so với phần còn lại.

4 / Cổng chính của biệt thự Domaine de la Perche với cánh cổng sắt cổ lẽ đã hàng trăm năm tuổi

5 / Chúng tôi đặt hoa và tưởng niệm trước mộ của Nam Phương hoàng hậu

6 / Toàn bộ khuôn viên biệt thự Domaine de la Perche nhìn từ xa

Toàn bộ khuôn viên biệt thự Domaine de la Perche nhìn từ xa

Vườn trong khuôn viên biệt thự một ngày đầu xuân với những cây mận nở hoa trắng xóa

Thung lũng với những đồi cỏ thoải thoải
phía trước nhà bà

Bài và ảnh:

LÊ KHÁNH DUY (Västerås, Thụy Điển)

Thiết kế: MẠNH TÁNH

<https://dulich.tuoitre.vn>